

З позиції системного підходу морально-естетична активність розглядається як важлива професійна якість цілісної структури особистості вчителя і як утворення власне системне, що складається з компонентів: когнітивний, мотиваційний, свідомо-вольовий, комунікативний, емпатійно-діяльний, творчо-самодіяльний. При такому підході морально-естетична активність розглядається як інтегративне утворення у вигляді процесу творчого накопичення чуттєво-емоційного досвіду, втіленого у мистецтві, освоєння навичок емоційно-осмисленого сприйняття музичних творів і результат реалізації особистістю морально-естетичного потенціалу у власній соціально-ціннісній діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Здійснене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми формування морально-естетичної активності майбутніх вчителів музики. У наступних розробках важливо сконцентрувати увагу на питаннях, що стосуються наступних аспектів вирішення цієї проблеми: співвідношення морально-естетичної активності та соціальної активності студентської молоді; формування морально-естетичної активності студентів у різних формах організації навчально-виховного процесу на музично-педагогічних факультетах; вплив морально-естетичної активності на формування педагогічної майстерності вчителя музики, його готовності до виховної роботи з учнями різного віку та інше.

Література

1. Казан М.С. Мир обичая. – М.: Политиздат, 1988. – 118 с.
2. Неменский Б.М. Пути очеловечивания школы //Новое педагогическое мышление/ Под ред. В.Петровского. – М.: Педагогіка, 1989. – С. 41-48.

СТАНОВЛЕННЯ СУБ'ЄКТНОЇ АКТИВНОСТІ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА

Растрюгіна А.М., Дьомін С.П.

КДПУ ім. В.Винниченка

Анотація. В статті на рівні постановки проблеми піднімається питання про загальну необхідність становлення і розвитку суб'єктної активності майбутнього педагога-музиканта як запоруки його високоєфективної професійної діяльності, розглянуто етапи становлення вказаної якості в освітньому просторі ВНЗ.

Ключові слова.

Аннотация. Растрюгина А.М., Дьомин С.П. Становление субъективной активности будущего педагога-музыканта. В статье на уровне постановки проблемы поднимаются вопросы про срочную потребность становления и развития субъективной активности будущего педагога-музыканта как залога его высокоэффективной профессиональной деятельности, рассмотрено этапы становления указанного качества в образовательном пространстве ВУЗ.

Ключевые слова.

Annotation. Rastrigina A.M., Diomin S.P. Becoming of subjective activity of the future teacher - musician. To point out a problem the article considers pressing necessity of formation and development of subjective activity of a future pedagogue of music as a condition of his/her highly effective professional teaching. The stages of formation of the above mentioned quality in the educational field of an institution of higher learning are being examined.

Key words.

Постановка проблеми. Сьогодні є очевидною необхідність пошуку якісно нових підходів щодо професійної підготовки фахівців у сфері мистецької освіти, як такої що володіє потужним потенціалом у розв'язанні цілого ряду як культурних, так і суто освітянських проблем. Інтегративною метою такої підготовки у системі вищої педагогічної освіти є становлення суб'єктної активності майбутнього педагога-музиканта, основними характеристиками якої є здатність особистості не тільки присвоювати цінності культури й мистецтва, а й виробляти та створювати нові; не тільки усвідомлювати й засвоювати завдання музично-педагогічної діяльності на всіх її етапах, а й самостійно визначати їх; володіти не тільки професійними вміннями, а й бути спроможним використовувати їх у відповідності з прийнятими або самостійно виробленими установками та завданнями; не тільки на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки, а й усвідомлювати свою особистісну значущість для інших, прагнути ініціативно, критично й інноваційно рефлексувати, прогнозувати та вносити корективи в свою діяльність.

Саме такі характеристики спрямовують майбутнього педагога-музиканта на реалізацію власного „само..” - самоорганізації, самоосвіти, самооцінки, самовизначення, самоідентифікації, самодетермінації тощо й зумовлюють його унікальність, неповторність, індивідуальні процесуальні характеристики, що є основою для міжсуб'єктних відносин, що стимулюють прагнення до взаємодії та співробітництва[3].

Мета дослідження та отримані результати. У визначені етапів становлення суб'єктної активності майбутнього педагога-музиканта ми спиралися на загальноприйнятту дефініцію категорії суб'єктності, що існує в предметному полі педагогіки вищої освіти й визначається як системна якість особистості студента[2].

Найбільш продуктивним для дослідження процесу становлення суб'єктної активності як особистісної якості студента, на наш погляд, є системно-функціональний підхід, який відкриває шляхи в практику виховання людей й вказує на індивідуально-особистісну сторону становлення вказаного феномена. Тобто, суб'єктна активність особистості проектується на її діяльність, що є необхідною умовою простеження процесуальності становлення і розвитку вказаної якості.

Таким чином, становлення суб'єктної активності співпадає з процесом професійного розвитку студента як майбутнього фахівця – музиканта, забезпечується логікою побудови навчального процесу протягом всіх років навчання й може бути представлено у такій послідовності: адаптація до умов навчально-виховного процесу мистецького факультету, ідентифікація з вимогами навчальної та учбово-професійної діяльності; самореалізація в освітньому процесі; самопроектування професійного становлення.

З позицій системно-функціонального підходу всі ланки музично-педагогічної освіти, що передбачені стандартами підготовки майбутнього фахівця-музиканта мають чинити актуалізуючий вплив на становлення суб'єктної активності студента, втім наявність цілеспрямованих впливів усередині навіть одного із компонентів системи приводить до руху всі її складові [1].

Отже, на прикладі однієї з профільюючих у системі професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта дисципліни „Сольний (естрадний) спів можна прослідкувати послідовність етапів становлення досліджуваної якості.

На першому етапі домінує активне пристосування студента до нових умов діяльності. Студент ознайомлюється зі специфікою організації навчального

процесу у класі естрадного співу й після усного резюме, презентує свої музичні та вокальні пріоритети, виконуючи музичні композиції та улюблені пісні. Викладач визначає співацький діапазон студента й виходячи з природних й набутих до вступу на мистецький факультет співацьких можливостей, розвиненості його слухових та інтонаційних здібностей, підбирає відповідний пісенний репертуар.

Другий етап спрямовано на активне освоєння й кваліфіковане виконання студентом визначеного репертуару. Наряду з традиційними методами постановки голосу та набуттям навичок вокального виконавства, робота в класі естрадного співу в основному проходить у супроводі фонограм, що крім певних незручностей, має й позитивний ефект: розвиває мелодійний слух студента, дає можливість аналізувати з професійної точки зору манеру того чи іншого виконавця, оволодівати навичками роботи з мікрофоном, використовувати електронні ефекти та інші сучасні технічні засоби передачі звуку тощо.

Третій етап полягає в цілеспрямованому формуванні особистісних якостей і професійних умінь. При цьому, в класі естрадного співу, як і у всіх інших видах спеціальної навчальної діяльності, забезпечується взаємозв'язок і поєднання мотивів і цілей, внутрішніх інтенцій із зовнішнім педагогічним впливом. В процесі самостійної роботи (викладач тільки коректує діяльність студента) над інтонацією, рівним звучанням у певних звуковисотних позиціях, диханням, фразуванням, як одним із найважливіших засобів виразності, зростає самодетермінація й усвідомлена саморегуляція студента. Особливої уваги на цьому етапі надається роботі над музичним та літературним текстом, де студент осмислює й презентує власне уявлення щодо змісту твору, розкриває його експозицію, розвиток, кульмінацію, коду.

Сутність четвертого етапу визначається проявом суб'єктної активності студента, що здійснює самостійне, цілеспрямоване перетворення індивідуальних здібностей, навичок, умінь, а також особистісних властивостей у професійно значимі якості; шляхом власної імпровізації реалізує можливості досягнення певного рівня кваліфікації й різнобічного особистісного розвитку в

умовах класу естрадного співу, необхідних для успішного виконання майбутньої професійної діяльності.

Етапи становлення суб'єктної активності складкоємні по своїй суті. Кожний новий щабель зберігає конструктивні елементи досягнутого на попередньому, збагачує їх і заперечує те, що на новому етапі вичерпало свої творчі можливості. Ця наступність виражається в послідовному вирішенні протиріч між системою цілей, мотивів, домагань особистості й наявними в неї реальними можливостями, між вимогами до особистості (внутрішнім і зовнішніми) і актуальним рівнем її розвитку.

Отже, суб'єктна активність студента проявляється в його навчально-пізнавальній діяльності, самопізнанні, цілеспрямованому перетворенні його потенційних здібностей і властивостей в професійно значущі якості, що є актуальними для сучасного педагога-музиканта

Внутрішнім змістом процесу професійної підготовки майбутнього педагога-музиканта є специфічна самоорганізація його особистісного освітньо-розвиваючого простору, де він виступає як суб'єкт свого професійного становлення, засвоює зміст і технології сучасної музично-педагогічної освіти, вибудовує власний індивідуально-творчий почерк, специфічним джерелом якого є цільові, змістовні та процесуальні характеристики навчально-виховного процесу ВНЗ. Готовність майбутнього фахівця до використання особистісного потенціалу, його суб'єктної активності в практичній діяльності передбачає, перш за все проходження саме таких етапів професійного зростання і розвитку.

В той же час становлення суб'єктної активності фахівця-музиканта є процесом знаходження ним сенсу життя й професійного буття з метою їхньої реалізації в сфері майбутньої професійної праці. Це цілеспрямований процес становлення соціально-культурних і спеціальних новоутворень, що обумовлюють поступове досягнення суб'єктної активності на кожному з етапів розвитку майбутнього фахівця як професіонала, як особистості, як суб'єкта діяльності. В цьому процесі повинні враховуватися спрямованість формування суб'єктності, наступність етапів розвитку в її різних модальностях,

багатоваріантність шляхів розвитку, темп і т.п. Однак у кожного окремої особистості ця динаміка носить особливий характер, обумовлений динамікою її розвитку в цілому.

Висновки. Отже, становлення суб'єктної активності відбувається не тільки відповідно вказаним етапам: це складний, багатоаспектний процес, що слідує своїй внутрішній логіці, має індивідуально-своєрідну траєкторію й у своєму розвитку має спиратися на суб'єктно-діяльнісні технології[3], що відповідали б наступним основним цілям:

- моделювання освітнього процесу, яке враховує не тільки ступінь суб'єктної активності студента, але й сприяє її посиленню, проявленню й подальшому розвитку;
- вивчення психолого-педагогічних умов, що стимулюють зростання суб'єктної активності майбутнього фахівця в педагогічному процесі на кожному з виділених етапів;
- виявлення й дослідження механізмів становлення й розвитку суб'єктної активності студентів мистецького факультету у всій багатогранності її прояву.

Технології такого типу передбачають розвиток у майбутнього фахівця-музиканта здатності активно залучатися до усвідомлення й осмислення своїх професійних можливостей з метою їх критичного аналізу, оцінки ефективності й побудови власного життєвого та професійного шляху.

Література

1. Афанасьев В.Г. Системность и общество. – М., Политиздат. - 1990
2. Белошицкий А.В., Березная И.Ф. Становление субъектности студентов в образовательном процессе вуза// Педагогика. - №5 - 2006
3. Сластенин В.А. Психолого-педагогическое образование и становление субъектного потенциала личности учителя// Педагогическое образование и наука. - №2 - 2006